

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ Α. Φ.

Όταν τις πίκρες της Ταράς
διαβάσεις και τὰ πάθη,
λυπήσου μὰ σταλιά.
Μέσα σ'της τόσης ομορφιάς
και χάρις σου τὰ βάρη
δὲν πάει σκληρὴ καρδιά.

Α. Π.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»,

Πρώτη φορά που τὸ παρατήρησα πὺς πύθανε ὁ Βερναρδάκης εἶταν ἀπὸ τὸ «Νουμά». Διάβασα ἐκεῖ καὶ τὴν εἶδηση, καὶ τάρβρο τοῦ Παλαμά τὸ στοχαστικὸ, τὸ βαθιόκριτο, καθὼς πάντα.

Λυπήθηκα ὅσο γίνεται σὰν τόμαθα. Ἀπὸ τὸ νοῦ δὲν μου ἐβγαίνει μέρες πολλές. Ἴσως ἐπειδὴ εἶταν κ' οἰκογενειακός, καὶ προσωπικός μου φίλος. Ἴσως ἐπειδὴ ἔτυχε ἀφορμὴ νὰ κατεβῶ μέσα στὴν ψυχὴ του ὄχι ἀπὸ τὰ ἔργα του, μὰ ἀπὸ τὰ λόγια του καὶ ἀπὸ τὴν καθαυτὴ ζωὴ του. Συλλογιόμουν κιόλας πὺς χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, κάτι σὰ νὰ μᾶς προφήτευε ὁ Βερναρδάκης ὅταν ἐπλεχνε τὰ θάνατα ἐκεῖνα ἐγκώμιά του γιὰ τὴ δημοτικὴ τῆς «Βοσκοπούλας». Μᾶς ἀποκίρυξε ὕστερα καὶ μᾶς ἀφῆκε τί ἔχει νὰ κάμῃ; Τὴν ἀλήθεια τὴν εἶδε, καὶ τὴ εἶπε. Αὐτὸ νὰ βλέπουμε.

Εἶπα λοιπὸν τότες, — Ἡ δάφνη τοῦ «Νουμά» ὠραία καὶ πρεπούμενη. Νὰ δοῦμε τώρα καὶ τίς ἄλλες ἐφημερίδες, τί λένε, πὺς εἶτανε δὰ τὸ κάτω κάτω καὶ Προφήτης τους, τέλος πάντων ἀπὸ τοὺς λίγους, ἴσως ὁ μόνος πὺς κάτι ἔγραψε στὴν καθαρεύουσα πὺς μπορεῖ νὰ κοιταχτῇ, νὰ ξεταστῇ, καὶ νὰ βαλθῇ σὲ τιμητικὴ θέση, μετὰ πενήντα ἢς πῶμε χρόνια.

Κοίταξε ὅμως ἀτυχία. Ἡ ἐφημερίδα πὺς λαβαίνω (ἀδιάφορο τὸν ἐμά τῆς ἀπὸ τίς καλὲς εἶναι) πῆρε ταξίδι καὶ πῆγε στὴν ἄλλη ἀκρὴ τοῦ κόσμου! Λάθος ἔγινε, τί ἔγινε δὲν ξέρω, μὰ μόλις αὐτὴ τὴ βδομάδα τὴν ἔλαβα! Φαντάζεσαι τὴν ἀνυπομονησία μου, καὶ τὴν περιέργειά μου σὰν τὴν ἀνοιξα. Ἄξαφνα, τί νὰ δῶ! Μερικὰ λογάκια μὲ μεγάλο τύπο, μιὰ ἀλλοίμονη καὶ ἀρωστιάριχη βιογραφίτσα, μὲ ψιλὰ γράμματα αὐτῆ, ἔπειτα, στὸ κατοπινὸ τὸ

φύλλο, ἄλλο ἓνα παραγράφικι μ' ἓνα χωρατὸ, καὶ τέλειωσε!

Δὲν τὴν ξέσκισα τὴν ἐφημερίδα, μήτε τὴν πέταξα· τὴν ἀπόθεσα στὸ τραπέζι καὶ τὴν κοίταξα συλλογιόμενος· τὴν ἐλυπόμουν.

Μὲ τέτοια λύπη καὶ μὲ τέτοια ἀηδία στὴν ψυχὴ μου, τῆς εἶπα τότες αὐτὰ περίπου τὰ λόγια·

«Μωρὲ καημένο φύλλο, ἴσὺ πὺς σὰν ξεψυχοῦσε τίς προάλλες ἓνας Σαράφης, γέμιζες τίς στήλες σου μέρα πᾶς στὴ μέρα φλυαρίες, φῆμες, φωνές, τσιριχτὰ μυρολόγια καὶ δάκρυα, ἔπειτα ἀνέγδοτα τῆς ζωῆς του, μύστρος τοῦ χαρακτήρα του, δείγματα τοῦ μεγάλου του νοῦ, πόλλες γὰρ καὶ ἀπέθανε κάποιος Ἡρακλῆς ἢ Θησείας, κάποιος Κανάρης ἢ Κολοκοτρώνης, — δὲν εἶναι ντροπῆς νὰ βουβαίνεσαι ἔτσι ἐκεῖ πὺς μποροῦσες κάτι νὰ πῆς, κάτι νὰ τσαμπουνίσῃς μὲ τὸ δίκιο σου, πὺς ἔχασες τέτοιον ἄνθρωπο, καὶ μάλιστα ἄνθρωπο πὺς ὅσο ζοῦσε δὲν τὸν τίμησε ἢ παινεμένη σου πατρίδα καθὼς τοῦ ἔζηζε, παρὰ τὸν ἐδίωξε καὶ τὸν περιφρόνησε γιὰ νὰ κάμῃ τὸ χατίρι τῶν ἐχτρῶν του, πὺς εἶταν πολλοί, καὶ αὐτὸς ἓνας;

Ἐσὺ, πὺς ξέρεις καὶ βρίζεις, τόσο ὁμορφα τοὺς δημοσιολογίστες, πὺς εἶναι οἱ ἐπαινοὶ σου καὶ τὰ ἐγκώμιά σου τώρα πὺς ἀπέθανε τὸν καὶ μονάχο Σεφτερί σ'α; Πὺς εἶναι οἱ βιογραφίες, οἱ λόγοι, τὰ στεφάνια, οἱ δάφνες καὶ τὰ μακράντα, πὺς τὰ χλιχ του ἀνέγδοτα καὶ τὰ μέτρητα χαρακτηριστικά του, τέλος πὺς εἶναι ἡ περιγραφή τοῦ θανάτου καὶ τῆς κηδείας του, ποῖος πῆγε στὸ νησί του νὰ τάκοῦσῃ καὶ νὰ τὰ γράψῃ, ποῖος θὰ μᾶς πῆ ποῖα εἶταν ἡ στερνή του λέξη, τοῦ ἐξόριστου ἐκείνου πὺς ὅσο τὴν ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα, ἄλλο τόσο τὴ λυπότανε, καθὼς ἐγὼ τώρα κάθουμαι καὶ σὲ λυποῦμαι ἔσένα;

Νὰ τοῦ φέρθησαν ἄραγε οἱ συναδερφεῖς σου κηλίτερα; Ἴσως! Νὰ τοῦ κάμουν ὅμως ὅσες τιμὲς γυνήκανε γιὰ τὸν καλὸ καὶ ἄξιο ἐκεῖνο Σαράφη, αὐτὸ σὰ δύσκολο νὰ τὸ πιστέψω».

Ἐλπίζω, ἀγαπητέ μου «Νουμά», κανένας ἀπὸ τοὺς δικούς σου ἐκεῖ στὴ Λέσβο νὰ γράψῃ καὶ νὰ πῆ τὰ καθέκαστα μέσα στὶς στήλες σου, νὰ μάθουμε τοῦλάχιστο καὶ πὺς βρισκετὲ ὁ τάφος του, στὴ Μιτυλήνη, ἢ στὴν Ἀγία Μαρίνα, καὶ ἂν τοῦ γίγεται ἐκεῖ κανένα μνημεῖο, καὶ ποῖος φροντίζει.

Πάντα δικός σου.

Α. Ε.

ΑΠΟ ΤΟ «ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ»

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Μέσ' σ'τις παινεμένες χώρες, Χώρα
παινεμένη, θάρθη κ' ἡ ὄρα,
καὶ θὰ πέσης, καὶ ἀπὸ σὲν' ἀπάνου ἢ Φήμη
τὸ στεγνὸ τὸ σάλπισμά της θὰ σαλπῆση
σὲ βορρῖα καὶ ἀνατολῇ, νοτιὰ καὶ δύση.
Πάει τὸ ψῆλος σου, τὸ χίσιμα σου συντριμμι.
Θάρθη κ' ἡ ὄρα· ἔσένα εἶταν ὁ δρόμος
σὲ βορρῖα καὶ ἀνατολῇ, νοτιὰ καὶ δύση,
σὰν τὸ δρόμο τοῦ ἡλιου· γέροντες ὅμως
τὸ πρῶτ' γιὰ σὲ δὲ θὰ γυρίσῃ.

Καὶ θὰ σβύσῃς καθὼς σβύνοννε λιβάδια
ἀπὸ μᾶϊσες φυτρωμένα μὲ γητεῖες·
πὺς ἀλαφρὰ τοῦ περασμοῦ σου τὰ σημάδια
καὶ ἀπὸ τίς δροσοσταλαματιές·
θὰ σὲ κλαῖν' τὰ κλαυποπούλια σ'ἀχνὰ βράδια
καὶ σ'τὰ μνήματα κλωνόγυρτες λιές.

Καὶ τὴν ἔκοβε τοῦ ὀχιροῦ σου τὴν δρυμὴ
τῆς χυτῆς σου τῆς φωτιᾶς τὸ θάμα·
καὶ σ'τὸ κάσιρο σου σπρωγμέν' ἢ Ἀνατολῇ
λυσοσμάνας μὲ τὴ δύση ἀντάμα.
Καὶ κρατοῦσες τῶν ἀρμάτων τὴν πλημμύρα,
καὶ δροθὸς καὶ ἀσειστος τῆς δυνάμεις σου ὁ κάβος·
λιγισμένοι ὀμπρός σου
νὰ καὶ ὁ Τοῦρκος, καὶ καὶ ὁ Φράγκος, καὶ καὶ ὁ Σλάβος·
Στὴ χυτῆ σου τὴ φωτιᾶ, ὦ! τί μοῖρα!
καυροὺς κ' αἰῶνες ἔκαιες τὸν ὀχιρό σου·
σὴ χυτῆ σου τὴ φωτιᾶ, ὦ! τί μοῖρα!
μόνη σου θὰ πέσης νὰ κάψῃ,
τρισαπειλιόμενη τῆς ζωῆς.

Καὶ χορὸ τριγύρω σου θὰ στήσουν
μὲ βιολιά καὶ μὲ ζουρνάδες
γύφτοι, ὀβραῖοι, δρόπηδες, πασάδες,
καὶ τὰ γόνατα οἱ τρανοὶ σου θὰ λυγίσουν,
καὶ θὰ γίνουν τῶν ραγιάδων οἱ ραγιάδες
καὶ τὰ γόρια σου τῶν θὰ τὰ μολέψουν
μὲ τὰγκάλιασμα τους οἱ σουλιῶνοι,
καὶ τὰ λειψανά σου θὰ σ' τὰ κλέψουν
οἱ ζητιᾶνοι.

Χώρα τρισκατάρατη, ἀπ' τὰ θυγ
σὲ ποῖα βύθη, χώρα ἀμαρτωλῆ!

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'.

Ζωή.

Ἡ Κατινούλα σημειωματάρικα δὲν κρατοῦσε, καὶ νὰ πῶμε τὴν ἀλήθεια, ὅταν ἔκλεισε τὰ μάτια της καὶ ἀφῆτὴ ἐκεῖνη τὴ νύχτα, δὲ συλλογίστηκε τὴν Κυρία, τὰ γυρολόγια τῆς συλλογίστηκε, τὴ Μοιρίτα. Ἐβλεπε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τὸ ψιλόλεφκο πὺς κάνανε τὰ σφαλοχτὰ βλέφαρά της, ἔβλεπε τῆς μικρῆς τῶραϊο, τὸ ἔξυπνο, τὸ ζωντανὸ προσωπάκι, τὸ στόμα της τὸ ζουγραφιστὸ πὺς ἔφερε πάντα νὰ βρῇ τὰ κατάλληλα τὰ λόγια, τὸ χερουλάκι της πὺς τῆς χάδεψε τὰ μάγουλα τὰ χλωμά, καὶ ἀποκοιμήθηκε ἡ Κατινούλα σὰ νὰ τῆς χαμογελοῦσε τὴν ἴδια στιγμή κανένας ἄγγελος τῆς ζωῆς.

Ἐύπνησε πρῶτ' πρῶτ', ἀναπαμμένη καὶ ἀνήσυχη μὴ-

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

πως δὲ γίνῃ τὸ χειρουργεῖμα. Ὁ Ἀντρέας νόμιζε πὺς δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ ξαιτίας τῆς κούρασης τῆς ψευδῆς. Σηκώθηκε στὶς ἔξη, ντύθηκε, τᾶβαλε ὅλα σὲ τάξη στὴν κάμερή του· ἡ ὄρα ἐφτά, παρουσιάστηκε στὴν κλινικὴ. Δὲν τὸν πρόσμενε, ὅσο καὶ ἂν τὸν ἔλπιζε, ἡ Κατινούλα. Καταχάρθηκε, πῆρε κουράγιο. Ἦρθε καὶ ὁ κ. Σεβιλᾶς. Ὁ Ἀντρέας τοῦ δηγήθηκε τὰ καθέκαστα τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ προσπαθῆσε θάρρῶ νὰ τὸν καταπειθῇ πὺς ἴσως πὺς φρόνιμο νὰναβάλουν τὸ χειρουργεῖμα ὡς τὴν ἀβριανή.

Μὰ ὁ κ. Σεβιλᾶς κοίταξε τὴν ἄρρωστη, παρατήρησε ἀμέσως κάποια παράξενη πρόθυμη σπῖθα πὺς γυάλιζε στὰ μάτια της, καὶ ἀποκρίθηκε τοῦ Ἀντρέα μὲ τὴ χοντρή του τὴ φωνή·

— «Τί μοῦ λῖτε; Κάματε τόσο ταξίδι. Τώρα μᾶς ἀπόμεινε μόνο ἓνα πάτωμα νὰνεβούμε, καὶ θὰ καθήσουμε σ'ἀδόξα μᾶς;»

Δηλαδή, ἓνα πάτωμα πὺς ἀπάνω εἶτανε ἡ σάλα τῆς χειρουργικῆς, καὶ ἀπὸ ἐνοουῦσε. Ζύγανε λοιπὸν ἡ ὄρα ἢ τραγικὴ, Ὁ δούλος, ὁ Γιάννος, κ' ἓνας βοηθὸς του φέρανε τὴν ἴδια τὴν πολθρονίτσα πὺς τὴν κουβάλλεσε καὶ χτές. Ἡ Κατινούλα συγυρίστηκε μοναχὴ τῆς στὴν πολθρονίτσα, μ' ἓνα σάλι στὰ γόνατα πὺς τῆς ἔδωκε ἡ νοσοκόμα, καὶ τοὺς εἶπε:

— «Πάμε πιά!»
Γελοῦσε. Σάστιζε καὶ ὁ Σεβιλᾶς μὲ τὸ θάρρος τῆς τὸ ἀπλὸ καὶ ἀπροσποίητο. Τὴν ἀκολούθησε ὁ Ἀντρέας ὡς τὴν πόρτα τῆς σάλας. Ἀκόμη γελοῦσε. Γύρισε τὸ κεφάλι της, προτοῦ μπῆ μέσα, νὰ τοῦ δείξῃ τὸ ἔφτυμο πρόσωπό της. Καὶ ἄμα μπῆκε·

— «Μὰ τί ζῆστη πὺς εἶναι δῶ!»
Καὶ τόντις, εἶτανε βδο, ἀναγκαῖοι γιὰ κάθε χειρουργεῖμα.

Ἐπειτα, ἔβριξε γύρω της μὴ ματιὰ, τὰ τήραξε ὅλα ἓνα ἓνα, τῆς ἔρσανε πολλὸ, θάμαζε τὴν πάστρα.

— «Λαμπρὸ πρᾶμα τέτοια σάλα. Τὰ συχαρίκια μου, γιατρί!»

Ὅταν ὅμως τὴν ἐαπλώσανε ἀπάνω στὸ σανιδά-
τράπεζο μὲ τὸ μουσαμά·

— «Περίφημη σάλα, λῖτε, μόνο πὺς τὸ κρεβ-
θᾶτι σας τὸ παρᾶκαμε στὴ σκληράδα. Ἐπρεπε νὰ-
καὶ πὺς μαλακό».

Ἀπορούσανε οἱ νοσοκόμες κ' οἱ δύο γιατροί, ὁ Σεβιλᾶς καὶ ὁ Μαλαμῆς. Κουβεντιάζανε, χωρατέδα-
νε μαζί της, μάλιστα ὁ Σεβιλᾶς, ἐνῶ σίμωνε στὴ
μῦτη καὶ τὰ μυτόφυλλά της ὁ Μαλαμῆς τὸ χλωρο-
φόρμι, νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ. Ἀρχίζανε τὰ βλέφαρα
νὰ βασιλέβουνε κ' ἡ γλώσσα νὰργκοκουνιέται. Ὄσ'τὸ.